

Notitie 'Van Regionaal Energieakkoord Holland Rijnland naar Regionale Energiestrategie (RES) Holland Rijnland'

Datum: 15 oktober 2019

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

Gezamenlijk werken we aan de uitvoering van het Regionale Energieakkoord uit 2017. Als vooruitstrevende regio met een eigen ambitie is Holland Rijnland bezig om een energieneutrale regio te worden. Het verder uitwerken en invullen van deze ambitie vraagt om focus en samenhang in de activiteiten.

Afgelopen jaar is op landelijk niveau het Klimaatakkoord ontwikkeld. Hierin kreeg de Regionale Energiestrategie (RES) een belangrijke positie: een regionaal plan dat richting geeft aan een groot deel van de ambities van het landelijke Klimaatakkoord. De RES vormt een belangrijke bouwsteen voor het uiteindelijke omgevingsbeleid, dat de uitkomsten uit de RES straks verankert.

Alle gemeenten in Nederland zijn onderdeel van een RES-regio. Holland Rijnland is één van de RES-regio's. Het Nationale Programma RES (NP RES) kan de komende tweeën halfjaar een relevante jaarlijkse bijdrage leveren aan kennis, inspiratie en (proces)middelen voor de verdere ontwikkeling van onze eigen RES. Voorwaarde daarbij is dat wij als regio een RES maken en opleveren, geënt op de hiervoor ontwikkelde [handreiking RES](#) van het NP RES. Op basis van de handreiking blijkt dat het huidige Energieakkoord op onderdelen aanvulling vraagt om als volwaardige RES te volstaan. Maar door slim inrichten en prioriteren van werkzaamheden kunnen we dit gat deels dichten.

Het landelijke Klimaatakkoord is reeds onderschreven door het Rijk. De partners IPO, UvW en VNG leggen het akkoord nog voor aan hun achterban. Voor de VNG gebeurt dat in een buitengewone vergadering van de VNG op 29 november 2019.

1.2 Doel van deze notitie

Deze notitie beschrijft de manier waarop de samenwerkende regiopartijen de komende periode invulling geven aan de (regionale) activiteiten rondom de energietransitie. Met andere woorden, hoe komen we van een gedragen Regionaal Energieakkoord naar een gedragen RES? De notitie beantwoordt daarbij vragen als: wat ontbreekt er nog, welke bouwstenen zijn er nog nodig, welke stappen moeten we hiervoor maken en hoe organiseren we dit gezamenlijk?

De notitie verwoordt het gezamenlijke beeld van de regiopartijen van het Energieakkoord. Wat willen ze op welke manier gaan doen? Het biedt daarnaast inzicht in de nog te ontwikkelen producten, die ook in het kader van de RES worden voorzien. En het biedt inzicht in het proces en de organisatie van de werkzaamheden in de komende periode. De daadwerkelijke inhoudelijke keuzes krijgen de komende periode invulling bij het uitvoeren van de activiteiten .

1.3 Afbakening en focus

Voor de inhoudelijke afbakening wordt de lijn van het bestaande Regionale Energieakkoord aangehouden. De daarin gestelde regionale ambitie dient als vertrekpunt. De ambitie en vooruitstrevendheid van de regio is en blijft hoog. Ook de bestaande uitvoeringslijnen blijven hiermee overeind. De focus op het 'hoe' en 'wat' ligt verankerd in het Energieakkoord Holland Rijnland.

Deze notitie gaat vooral in op de effectieve verdere uitwerking en uitvoering. Dit betekent ook dat deze notitie nadrukkelijk is bedoeld als vertrekpunt voor onderlinge samenhang en benodigde samenwerking en niet zozeer als programma- of projectbeheersingsplan. De focus ligt op de bestuurlijk relevante aspecten van de regionale aanpak van de energietransitie: de afstemming tussen regionale en lokale activiteiten is hierin een belangrijk onderwerp. Denk aan het samenspel tussen regionaal en lokaal niveau rondom bijvoorbeeld planvorming, participatie, besluitvorming en eventuele uitvoering.

De voorgenomen activiteiten zijn - waar mogelijk - zodanig ingericht dat ze voldoen aan de 'eisen' uit de Handreiking RES, zodat we als regio RES-bestendig zijn.

1.4 Leeswijzer

In paragraaf 1 wordt ingegaan op de achtergrond van deze notitie, het doel en de afbakening. In paragraaf 2 volgt een beschrijving van de ambities, zoals verwoord in het Regionale Energieakkoord Holland Rijnland van 2017. Paragraaf 3 beschrijft waar we nu staan als regio op het gebied van energie. Paragraaf 4 geeft weer welke stappen we nog moeten nemen om tot een kwalitatief goede Regionale Energiestrategie voor onze regio te komen. Paragraaf 5 geeft daarna weer hoe het proces er uit ziet om tot een RES te komen en in paragraaf 6 wordt de organisatie en governance beschreven waarbinnen dat plaatsvindt. Paragraaf 7 sluit af met een kort overzicht van de benodigde kosten.

2 Ambities uit het Regionale Energieakkoord Holland Rijnland van 2017

Op 27 september 2017 is door alle regiogemeenten, de provincie Zuid-Holland, het Hoogheemraadschap van Rijnland en de Omgevingsdienst West-Holland het [Energieakkoord Holland Rijnland](#) ondertekend. Eerder vond al besluitvorming plaats over dit document bij de verschillende partners. Hieronder een samenvatting van de belangrijkste ambities uit dit akkoord.

2.1 Ambitie voor 2050

Holland Rijnland wil in 2050 een energieneutrale regio zijn. Daarmee geeft de regio invulling aan nationale en internationale doelstellingen op het gebied van klimaat en energie. In 2050 moet het energieverbruik binnen de regio volledig worden gedekt door energie uit duurzame energiebronnen of restbronnen. Daarvan komt minstens 80% uit onze eigen regio. De resterende 20% vullen we in door bijvoorbeeld restwarmte of geothermie uit de nabijheid van onze regio. Ook zetten we in op 30% energiebesparing ten opzichte van ons huidige energiegebruik. Hiermee stoot de regio in 2050 nauwelijks nog CO₂ uit voor de energievoorziening.

De ambitie uit het Energieakkoord is mede bepaald op basis van een analyse van de regio door bureau Posad uit 2016. Deze analyse bood inzicht in het energieverbruik, de mogelijkheden voor energiebesparing en de gebiedsspecifieke kansen voor duurzame energieopwekking. Uit het onderzoek bleek dat wanneer we de maximale potentie voor de opwekking van duurzame energie inzetten en maximaal besparen, de regio bijna energieneutraal kan worden. Dit vormde de basis voor een integrale duurzame energiestrategie voor de hele regio.

2.2 Tussentijdse ambities voor 2025

De ambitie voor 2050 is de stip aan de horizon. Dan willen we energieneutraal zijn. Maar om de ambitie te vertalen in concrete acties, zijn er voor 2025 tussentijdse doelen gesteld voor besparing en duurzame energieopwekking.

Energiebesparing: -2,5 PJ

Door stevig in te zetten op energiebesparing verwachten wij geen groei van het energieverbruik maar een gestage terugloop. Als we minder energie verbruiken, hoeven we minder op te wekken. Deze besparing kan op verschillende manieren invulling krijgen, zoals bijvoorbeeld door isolatie, hoog rendementsglas, warmteterugwinning, LED verlichting, voorlichting en gedragsbeïnvloeding.

Opwekken duurzame energie + 2,5 PJ

Het opwekken van energie door zonnepanelen op daken is technisch en financieel haalbaar en heeft veel draagvlak in de regio. Hier willen we dan ook snel op inzetten. Zonnevelden en windturbines hebben een grote potentie, maar ook een groot effect op het landschap. Dit vraagt om een zorgvuldige afweging van belangen en een goede ruimtelijke inpassing.

Stevig inzetten op de warmtetransitie

In onze regio is de behoefte aan warmte groot, terwijl we vooral potentie zien in duurzame energieopwekking. Het omzetten van elektriciteit in warmte is niet efficiënt. Doordat er in onze regio een grote warmtevraag bestaat, willen we maximaal inzetten op de warmtetransitie. In het Energieakkoord zijn geen meetbare doelen gesteld. De komende periode willen voor de RES ook de doelen op het gebied van warmte verder uitwerken en concretiseren

Stimuleren van andere vormen van duurzaam opgewekte energie

Energieopwekking door de inzet van biomassa heeft een groot effect op het landschap, in relatie tot de opbrengst. De potentie voor geothermie wordt momenteel onderzocht. Deze vormen van duurzame energie en warmte stimuleren we en de ontwikkelingen houden we nauwlettend in de gaten. Daarnaast stimuleren we innovatieve vormen van duurzame energieopwekking waar mogelijk.

2.3 Invulling van de ambities

In onze regio vormt het Uitvoeringsprogramma Regionale Energietransitie (2018 en 2019) de leidraad voor de invulling van de ambitie. Dit vindt plaats langs vijf uitvoeringslijnen: Energie en Ruimte, Warmte, Energiebesparing, Zon op daken en Duurzame Mobiliteit.

De handreiking RES gaat vooral in op de opgaven voor de gebouwde omgeving (Warmte) en voor elektriciteit (Ruimte en energie en Zon op daken). Of er ook ambities gesteld worden ten aanzien van andere thema's, wordt aan de regio's overgelaten. Een eerste analyse op basis van het voorliggende landelijke Klimaatakkoord leert ons dat ons ambitieniveau niet omhoog hoeft ten aanzien van ons eerder gesloten akkoord, maar dat we op onderdelen een herijking of herberekening moeten doen en dat er sprake is van een andere fasering.

Een belangwekkende ontwikkeling is het recent (augustus 2019) verschenen provinciale coalitieakkoord *Elke dag beter. Zuid-Holland*. De provincie streeft naar energieneutraliteit en heeft een voorkeur voor duurzame opwek door middel van zonnepanelen. In het akkoord staat ook het volgende te lezen: "Energieopwekking uit wind op land heeft onze laatste voorkeur. Wij actualiseren onze plaatsingsvisie voor windmolens met de volgende voorwaarden: er is lokaal draagvlak; windmolens worden opgesteld in lijnopstelling langs infrastructuur en grote open wateren; geen plaatsing in het Groene Hart, Hoeksche Waard, Midden-Delfland en natuurgebieden. Daarnaast moeten omwonenden kunnen meedelen in de opbrengsten van windmolens. Daarbij laat de provincie ruimte om te onderzoeken of bestaande locaties – zoals vastgelegd in ons omgevingsbeleid – kunnen worden uitgebreid. Met het Rijk en provincies gaan wij in overleg hoe wij gezamenlijk die duurzame elektriciteitsdoelstellingen voor de lange termijn halen". De komende periode gaan we in nauwe samenspraak met de provincie na wat dit betekent voor de realisatie van de door ons gestelde ambities.

3 Waar staan we als regio op het gebied van energie?

De afgelopen twee jaar is al veel invulling gegeven aan de ambities uit het Energieakkoord. In paragraaf 3.1 is, geordend conform de uitvoeringslijnen van het Energieakkoord, aangegeven wat op hoofdlijnen al gebeurd is. Vervolgens biedt het inzicht in de effecten tot nu toe (paragraaf 3.2).

3.1 Wat is er de afgelopen jaren reeds gedaan?

Hieronder staat een globaal (en incompleet) overzicht van verschillende producten die de afgelopen jaren zijn opgeleverd. Dit geeft een stevige basis voor verdere stappen. Tegelijkertijd leert de handreiking RES dat dit nog niet voorziet in alle gewenste inhoud voor een concept RES. Hoofdstuk 4 gaat hier nader op in.

Producten 2016 - nu	
Algemeen	Rapport Gebiedsstrategie Duurzame Energie door Posad Regionaal Energieakkoord Financiering en staande organisatie Website 'Op naar Neutraal' Monitoringsdashboard Basis voor Regionale Energiestrategie (RES) op orde
Energiebesparing	Branchegerichte aanpak (showrooms/ bouwmarkten) Pilots bedrijventerreinen Bijeenkomsten maatschappelijk vastgoed Schooldakrevolutie
Zon op daken	Bijeenkomsten met bedrijven Inventarisatie onder woningbouwcorporaties
Ruimte	Ambtelijke verkenning Serious game met raden en stakeholders Informerende brief aan raden, ronde langs raden Voorlopige ruimtelijke principes, eerste zoekrichting langs infrastructuur Aanzet voor sociaal-economisch kader (50% financiële participatie)
Warmte	Warmtetransitieatlas (WTA) Convenant Aardgasvrij Onderzoek als basis voor lokale warmtevisies Verkenning regionale warmtevisie Onderzoek Qirion naar potenties warmtenetwerk
Duurzame mobiliteit	Prognose laadinfrastructuur Regionaal kader autodelen

---

Naast de bovenstaande resultaten en producten is een andere, relevante opbrengst van de werkzaamheden het regionale netwerk van professionals, experts en betrokken ambtenaren. Dit kan in sterke mate bijdragen aan een (effectieve) verdere invulling van ambities, ook op weg naar een RES.

3.2 Waar staan we momenteel?

Zoals hierboven beschreven hebben we de afgelopen jaren met zijn allen al flinke stappen gezet in het verkrijgen van inzicht in de opgaven rondom energie en het nemen van de eerste stappen in bijvoorbeeld pilots. De contouren staan er, maar er is nog wel het een en ander nodig om te komen tot een RES. In paragraaf 4 wordt hier nader op ingegaan.

Daarnaast is het goed om te weten waar we staan als het gaat om doelbereiking. Daartoe hebben de deelnemers aan het Energieakkoord Holland Rijnland, in samenwerking met de Klimaatmonitor van

Rijkswaterstaat en ABF research, een dashboard ontwikkeld dat de voortgang van het Energieakkoord in cijfers op de voet volgt. Het [dashboard Energieakkoord Holland Rijnland](#) biedt direct inzicht in de stand van zaken van de regio middels grafieken en infographics, geordend naar de vijf programmalijnen. Zo blijkt duurzame energieopwekking nu vooral voort te komen uit zonne-energie op daken en enkele windturbines. Ook wordt duidelijk dat, om de beoogde doelstellingen te halen, nog flinke stappen moeten worden gezet.

Bureau Quintel kreeg de opdracht om een nulmeting te maken voor de RES. Hier ligt een duidelijke relatie met het dashboard dat zo nauw mogelijk de ontwikkelingen monitort.

4 Benodigde aanvullende, inhoudelijke bouwstenen voor RES Holland Rijnland

Een RES Holland Rijnland op basis van het Energieakkoord vraagt om een aantal aanvullende activiteiten en producten. Mede op basis van bespreking in het Portefeuillehoudersoverleg+ Energie¹ - kortweg PHO+ Energie - zijn de volgende bouwstenen bepaald:

- *Actualisatie van basisgegevens:* Actualiseren, en waar nodig nader specificeren, van de gegevens die de basis vormen voor de ambitie en plannen (nu wordt gewerkt op basis van de Posad studie uit 2016). Dat is de vraag (afname, voorzien gebruik) en het aanbod (bronnen, potentie) van energie, nu en tot 2050. Hiermee kunnen we ook een aanscherping van de afbakening doorvoeren rondom mobiliteit, landbouw en industrie. In dit kader kunnen we mogelijk gebruikmaken van de gegevens die het NP RES beschikbaar stelt. Inmiddels is de opdracht hiervoor verstrekt aan bureau Quintel. Dit bureau zal eind van het jaar de geactualiseerde basisgegevens aanleveren en ook een aanzet doen voor een aantal bouwstenen, die behulpzaam kunnen zijn bij de uitwerking van de RES en het benoemen van concrete beleidsmaatregelen.
- *Ambities vertalen naar RES-jaartallen:* De RES vraagt om een aanbod/plan dat zich richt op 2030. Ten opzichte van het Energieakkoord van Holland Rijnland vraagt dat een vertaling van de bestaande ambities van 2025 en 2050. Ook hiervoor verschaft het onderzoek van Quintel de benodigde input.
- *Studie regionale Warmtevoorziening:* Verkennen, voorbereiden en - waar wenselijk - uitwerken van de (keuzes in de) warmtevoorziening van de gebouwde omgeving op regionaal niveau en het samenspel met het lokale niveau. Dit vormt tevens het product dat als 'Regionale Warmtevisie' gevraagd wordt als onderdeel van de RES. De werkzaamheden om dit onderdeel tot stand te brengen zijn zijn momenteel bezig. Hierbij worden ook de (nu nog vage) doelen uit het Energieakkoord gespecificeerd voor 2030 en 2050, onder andere in subdoelen voor de inzet van verschillende bronnen.
- *Concretisering van de locaties voor duurzame opwek:* Gericht op:

---

¹ Het PHO+ Energie bestaat uit de wethouders Energie van alle gemeenten, voorgezeten door de portefeuillehouder Energie uit het Dagelijks Bestuur van Holland Rijnland. Ook de bestuurders van de partners van het Regionaal Energieakkoord Holland Rijnland (te weten de provincie, het hoogheemraadschap en de omgevingsdienst) hebben zitting in het PHO+ Energie.

- ruimtelijke inpassing (zoekgebieden of locaties) voor de opwek van de 2,5 PJ per 2025. Dit is in gang gezet, met infrastructuur als eerste zoekrichting
- ruimtelijke afweging (zoekgebieden) voor de aanvullende 4,4 PJ per 2050. Dit vraagt om een breder afwegingskader rondom draagvlak, kosteneffectiviteit en ruimtelijke kwaliteit en inpassing. Onderdeel hiervan is ook het (in samenspraak met Liander) in kaart brengen van de effecten op de elektriciteitsinfrastructuur. Dit is nodig om een integrale ruimtelijke afweging te kunnen maken rondom de verschillende claims, van belang in het kader van de omgevingsvisies.
- *Sociaal-economische principes door ontwikkelen naar kaders:* Dit betreft het zorgen voor een gelijk speelveld en betrokkenheid (participatie) van omwonenden binnen de regio bij het ontwikkelen van de duurzame opwek van elektriciteit.
- *Zon op dak:* Bij actualisatie van de basisgegevens kijken naar de aannames hier achter. De RES gaat er vanuit dat wij alle geschikte daken in 2030 hebben voorzien van zonnepanelen. Daar zijn nog flinke vraagtekens bij te zetten, omdat wij als overheden nauwelijks hierover gaan en slechts kunnen stimuleren en faciliteren. Dit willen we randvoorwaardelijk opnemen in de RES. En daarin ook aangeven wat wij nodig hebben om dit doel te bereiken. Landelijk wordt er momenteel ook gewerkt aan beleidsinstrumenten om dit tot stand te brengen.

5 Procesaanpak

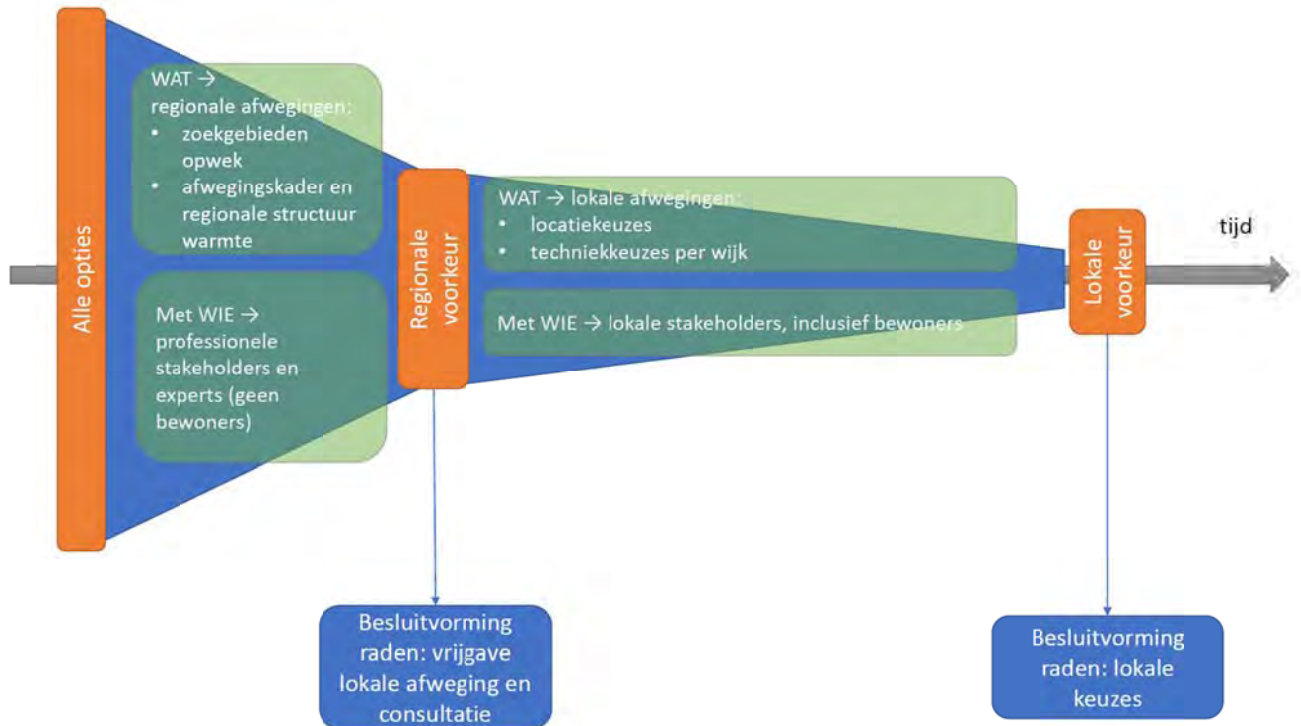
5.1 Besluitvorming en participatie

- De RES wordt regionaal opgesteld, maar de gemeenteraden zijn uiteindelijk de instanties die de RES vaststellen. Daarbij geldt dat de RES op zijn beurt een bouwsteen is van het omgevingsinstrumentarium, waarin de afspraken daadwerkelijk in beleidskaders worden omgezet. Het is dan ook zaak om, vooruitlopend op de uiteindelijke besluitvorming, de raden zo goed mogelijk te betrekken in het proces
- Vooruitlopend hierop geldt dat de Stuurgroep, het PHO+ Energie en eventueel het regionale DB en AB voor de regionale aangelegenheden een voorbereidende rol hebben. Zij geven via de colleges regionale afwegingen vrij ten behoeve van lokale besluitvorming in de raden.
- Onderscheid wordt gemaakt tussen:
  - enerzijds regionale vragen, keuzes en afwegingen. Deze krijgen invulling door betrokkenheid van experts en professionals: denk aan ambtelijk experts, professionele stakeholders uit de sector, georganiseerde belanghebbenden op regionale schaal. Daarna komen die onderwerpen eerst op de regionale bestuursafdeling en daarna op de lokale. Dit zijn activiteiten die op regionale schaal worden gecoördineerd. Denk hierbij aan de wenselijkheid van een regionale warmtestructuur, zoekgebieden voor opwek of opslag, afspraken over de verdeling van gedeelde bronnen,
  - anderzijds lokale vragen, keuzes en afwegingen. Deze krijgen nadrukkelijk ook invulling door betrokkenheid van bewoners en het lokale bedrijfsleven. Deze activiteiten worden op lokale schaal gecoördineerd. Dit gaat bijvoorbeeld over concrete locatiekeuzes, lokale warmtevisies en -transitieplannen en lokale participatietrajecten.
- Waar mogelijk combineren we onderwerpen wanneer we stakeholders betrekken. Dat betekent dat we zo mogelijk gesprekken en participatie rondom duurzame opwek (bijvoorbeeld wind en zon) combineren met die over warmtevoorziening. Maar zo mogelijk ook

met bredere ruimtelijke claims (denk aan woningen, bedrijven, recreatie, natuur, etc.).

De hoofdlijn van het te doorlopen proces voor in elk geval de uitvoeringslijn Energie en Ruimte (en daarmee Elektriciteit) en Warmte kan als volgt schematisch worden weergegeven.

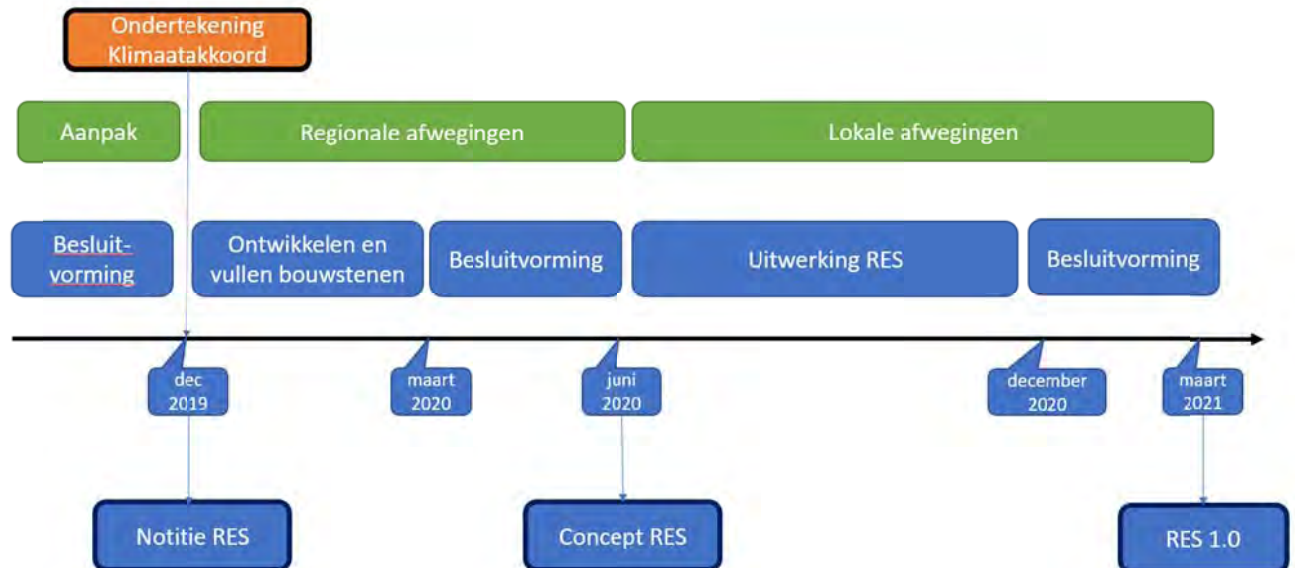

5.2 Planning op hoofdlijnen

Op hoofdlijnen ziet de planning er als volgt uit:

Hierbij zijn de belangrijke mijlpalen ingegeven door de ondertekening van het Klimaatakkoord (naar verwachting december 2019). Na vaststelling van de aanpak in colleges en raden, komen twee hoofdfases aan de orde. De eerste leidt tot de concept RES, waarbij de focus vooral ligt op de regionale afwegingen, waarbij nadrukkelijk de lokale overheden een rol en input hebben. De tweede fase leidt tot een RES 1.0, waarin ook de lokale afwegingen doorvertaald zijn. Beide fases kennen hun eigen besluitvormingstraject, waarin de lokale besturen besluitvormend zijn. De te volgen lijn hierbij is Stuurgroep → PHO+ Energie → college/dagelijkse bestuur → raad/algemeen bestuur.

Als eerste kan de invulling van de bouwstenen plaatsvinden. Dat gebeurt parallel aan de al lopende ('reguliere') activiteiten in het kader van de uitvoering van het Regionaal Energieakkoord. Ook de studie die Quintel momenteel voor ons uitvoert, levert aanvullende informatie voor mogelijke bouwstenen. In november 2019 zal hier een aanscherpte lijst met bouwstenen verschijnen en in het RES-proces vervolgens verder worden uitgewerkt. Ook bovenstaande planning zal dan in meer detail worden uitgewerkt.

Regionale afwegingen

Algemeen:

- Actualisatie basisgegevens regio door bureau Quintel

Warmte:

- Regionale Warmtevisie: een beeld van de mogelijkheden om de regio van warmte te voorzien in 2050 met daarbij een keuzeladder voor preferente technieken of bronnen.

- Afwegingskader warmte: spelregels voor toe- en verdeling van warmte over afnemers binnen de regio, ontwikkeld op basis van gezamenlijke realistische inschatting van beschikbare bronnen voor warmte, inclusief aspecten als netcapaciteit, markt en eigenaarschap.
- Regionale structuur warmte: de verkenning die nu loopt, moet leiden tot een eerste schets voor een zogenaamde Regionale Structuur Warmte, als onderdeel van de RES

Ruimte en Elektriciteit:

- Zoekgebieden hernieuwbare opwek (vanuit de eerste zoekrichting voor de korte termijn langs infrastructuur)
- Afwegingskader duurzame opwek: met daarin naast de kwantitatieve opgave en doelstelling aandacht voor ruimtelijke kwaliteit, netcapaciteit, markt, andere functies en draagvlak
- Uitgewerkte regionale sociaal-economische kaders (op basis van bestaande principes)

Besparing:

- Afspraken maken (convenant/green deal) met doelgroepen over besparing, zoals bedrijven en woningbouwcorporaties

Zon op dak:

- Stimuleren van meer zon op dak, bijvoorbeeld door kennisuitwisseling en het organiseren van bijeenkomsten met doelgroepen (zoals bedrijven)

Mobiliteit:

- Regionale duurzaamheidsambities ten aanzien van mobiliteit vastleggen via onder andere de RES (in ieder geval in relatie tot elektriciteit maar ook breder, ten aanzien van het verduurzamen van mobiliteit)

Lokale afwegingen

Na vrijgave van de Concept RES kan deze lokaal worden uitgewerkt en afgestemd.

Algemeen:

- lokale invulling en uitwerking en (gelijktijdige) uitvoering
- belangrijk aspect hierbij is communicatie richting de inwoners

Warmte:

- Keuzen over te gebruiken bronnen en de rol van de gemeente in de toekomstige warmtevoorziening
- Doorvertaling en afstemming met (vorming van) de transitievisie warmte per gemeente

Ruimte en Elektriciteit:

- Specificeren, selecteren en invullen (voorwaarden) zoekgebieden
- De regionale, sociaal-economische kaders worden op lokaal niveau vastgesteld

Besparing (voornamelijk gericht op inwoners):

- Wijkaanpakken
- Fysiek duurzaam loket
- Duurzaamheidsfondsen

- Energieambassadeurs

Zon op dak:

- Uitvoering van gerichte acties voor doelgroepen en inwoners

Mobiliteit:

- uitwerking van regionaal aangedragen deelproducten in lokale plannen: zoals beleid en uitvoering ten aanzien van laadpalen, autodelen, emissieloos openbaar vervoer en doelgroepenvervoer

6 Organisatie en governance

De RES vraagt om samenwerking tussen gemeenten, provincie, waterschappen, netbeheerders, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en burgerinitiatieven om tot gezamenlijk gedragen keuzes te komen. Meer specifiek vraagt de RES, volgens de eerdere genoemde handreiking, om een regionale Stuurgroep die gezamenlijk besluiten neemt over de RES. De gedachte hierachter is dat de opgave niet alleen een publieke is en zeker richting concretere plannen en uitvoering (investeringen) ook sterk wordt gedragen door maatschappelijke en private partijen.

In de huidige praktijk van het Energieakkoord worden deze niet-publieke partijen in onze regio betrokken bij de voorbereiding en ontwikkeling van plannen. Ten opzichte van de huidige werkwijze vanuit het Energieakkoord vraagt de RES om aanpassing van de betrokkenheid van partijen. Het voornemen is om naast de bestaande Stuurgroep een Programmaraad in het leven te roepen, vergelijkbaar met het organisatiemodel van de RES in de regio Drechtsteden. Hierin zijn de breder betrokkenen partijen vertegenwoordigd. De Programmaraad heeft een adviserende rol in de planvorming rondom de energietransitie. En deze raad kan in een latere instantie ook optreden als een 'borgingscommissie', die in gezamenlijkheid de voortgang van onder meer de realisatie monitort en zo nodig aanpassingen agendeert.

De aard, omvang en impact van de RES en het intensieve (besluitvormings)proces om hiertoe te komen, vragen om slimme en effectieve betrokkenheid van publieke partijen. De gemeenteraden (en PS, VV en AB) zijn besluitvormend. Tegelijkertijd bestaat de behoefte om gedurende de ontwikkeling van de RES gericht en op gezette tijden vertegenwoordigers te kunnen consulteren. Uitgangspunt is dat informatievoorziening en terugkoppeling in eerste instantie plaatsvindt via de portefeuillehouders. Zij zijn verantwoordelijk voor het thema energie (in gemeente, provincie, hoogheemraadschap en omgevingsdienst) en voor het betrekken van volksvertegenwoordigers en participatie van andere (lokale) partijen.

Daarnaast vindt informatievoorziening digitaal plaats via een nieuwsbrief of de website (www.wijzijnon.nl) en organiseren we zogenaamde Themacafés Energie. Ook kunnen volksvertegenwoordigers desgewenst aansluiten bij de Programmaraad. Dit alles om een groep van vertegenwoordigende raads-, staten - en Verenigde Vergadering (VV) -leden uit de regio gericht te betrekken bij regionale aangelegenheden en afwegingen die worden voorbereid.

Concluderend zien we voor onze regio een model waarin de publieke belangen, de ambitievorming en de sturing plaatsvindt in een Stuurgroep met daarin vooral publieke bestuurders. In de Programmaraad, die een adviserende rol heeft naar de Stuurgroep, zitten alle

betrokken stakeholders. De Programmaraad heeft daarnaast een belangrijke rol in de uitvoering en borging van de diverse uitvoeringslijnen. Hieronder een eerste idee voor de mogelijke samenstelling van de Programmaraad. Hierbij merken we op dat deze partijen voor het grootste deel nog niet zijn gepolst en dat de daadwerkelijke samenstelling dus nog kan wijzigen:

Bedrijfsleven/economie/grootverbruikers van energie

VNO NCW
LTO (Land- en Tuinbouworganisatie)
Heineken
Greenports (Duin- en Bollenstreek en Boskoop)

Natuur en recreatie

Zuid-Hollands landschap
Natuurfederatie/Milieudefensie

Burgers/inwoners

Vertegenwoordigers vanuit inwoners, zoals bv.
KEK (Klimaat en Energie Koepel, voor jonge energie professionals)

Aanbieders van energie

Holland Rijnland Energie

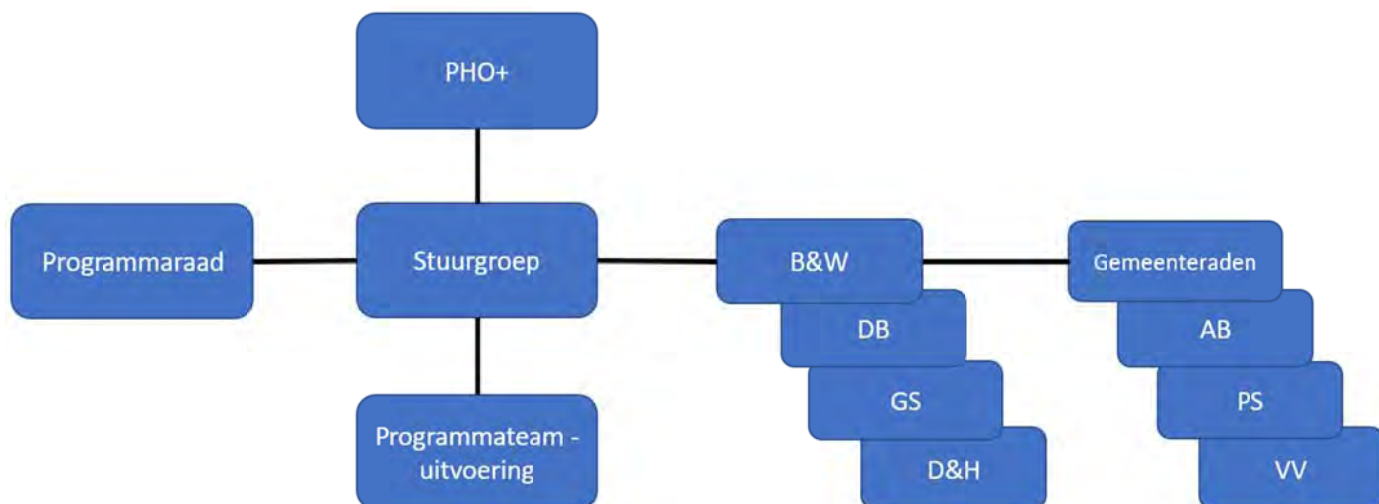
Kennisinstututen, onderwijs en arbeidsmarkt

Universiteit Leiden
MBO Rijnland

Algemeen

Holland Rijnland Wonen
Dunea
Vertegenwoordiger vanuit het Rijk (BZK/EZK)

De governance kan als volgt weergegeven worden:

7 Kosten

Vanuit het NP RES krijgt elke RES-regio een financiële bijdrage (voor 2019, 2020 en 2021) voor de uitwerking van de RES. De verdeling daarvan vindt plaats volgens een – binnen het NP RES vastgestelde – verdeelsleutel. Voor onze regio zal de bijdrage iets meer dan € 400.000,- per jaar bedragen. Naar verwachting zal dit bedrag in het najaar in één keer worden overgemaakt. De regio moet hiervoor een gemeente aanwijzen die als kassier fungeert; de regio zelf is hiertoe niet gemachtigd. De gemeente Alphen aan den Rijn fungeert daarom als ontvangende organisatie.

Binnen de huidige uitvoeringsstructuur van het Regionaal Energieakkoord is al rekening gehouden met een financiële bijdrage per gemeente en een bijdrage door de overige partners, om het huidige uitvoeringsprogramma te kunnen uitvoeren. Met deze RES-bijdrage kunnen we de extra bouwstenen bekostigen. Wanneer het Klimaatakkoord wordt ondertekend, en het dus duidelijk is dat de RES er komt inclusief de bijbehorende financiering, volgt een aangepaste begroting.